

De Ark Ede Toerusting in het seizoen 2018 - 2019

Aantekeningen bij de toerustingsdienst op de startzondag 16 september 2018

1. Vreugde n.a.v. Psalm 1

Dit seizoen lezen wij Psalmen. Zij nemen in de joods-christelijke traditie een unieke plaats in. Tijdens de toerustingsavond op donderdag 27 september zal dr Mart-Jan Paul hier dieper op in gaan. Ook geeft hij meer informatie over samenstelling, achtergrond, genre e.d. van het Bijbelboek van de Psalmen.

Ter inleiding volgen hier enkele stellingen:

- 'Onderwijs elkaar en wijs elkaar terecht met psalmen...' (apostel Paulus in Efeze 5:19 en Kolossenzen 3:16).
- 'Mozes gaf de Israëlieten de vijf boeken van de Thora, en in overeenstemming daarmee gaf David hun de vijf boeken van de Psalmen' (Joodse traditie).
- 'In de Psalmen ziet men alle heiligen in het hart' (Maarten Luther).
- 'De christelijke gemeente laat met het Psalter een onvergelykelijke schat verloren gaan en met herinvoering zullen onvermoede krachten haar weer binnendringen' (Dietrich Bonhoeffer).

Feliciteit

Psalm 1 (en hiermee het hele Psalmboek) begint met een gelukwens, een zaligspreking: de vertalingen welzalig (HSV), welgelukzalig (SV), zalig (NB) klinker 'dieper' dan gelukkig (NBV). Het originele woord betekent 'vol van geluk' en heeft te maken met 'rechtuit kunnen gaan', 'het doel bereiken', 'tot bestemming komen'. Het komt in het hele Psalmboek 26 keer voor. Psalm 1 begint ermee en Psalm 2 eindigt ermee, daarom zien sommige uitleggers deze liederen ook als één Psalm, de inleiding op het hele boek. De Here Jezus gebruikt dit woord in de zaligsprekingen (Mattheüs 5).

Psalm 1 is in drie coupletten te verdelen:

1. De rechtvaardige mens en zijn zegen (1-3)
2. De goddeloze en zijn tegenspoed (4-5)
3. Conclusie (6)

Twee manieren van leven staan tegenover elkaar, Onderscheiden in de rechtvaardige en de goddeloze. De rechtvaardige (hebr. *tsaddiq*) is de mens die gelooft, de mens die recht staat tegenover God en naaste (samenvatting van de *thora* (o.a. Mattheüs 22:34-39). Dat zijn geen heiligen, in de zin van perfecte, smetteloze mensen, in tegendeel: zij kennen hun eigen beperkingen (zonde). Zij leven echter van genade, 'het offer, het altaar, het bloed van de verzoening'. Ook in het nieuwe testament worden zulke mensen rechtvaardigen genoemd: bijvoorbeeld Zacharias en Elisabeth (Lukas 1:6), Jozef (Mattheüs 1:19), Simeon (Lukas 2:25) en Johannes de Doper (Markus 6:20). De apostel Paulus zegt dat geen mens rechtvaardig is, maar dat wij gerechtvaardigd worden door het geloof van Jezus Christus (Romeinen 3: 11, 22). Zo hebben wij vrede bij God (Romeinen 5:1).

Goddelozen (hebr. *rasja*) zijn geen God-lozen in de moderne opvatting van het woord, de atheïst, zij die het bestaan van God ontkennen, maar mensen die weten dat God er is en totaal aan Zijn wil en Woord voorbijgaan.

Geleidelijk

De Psalm begint met de tekening van iemand die welzalig is. Hij drukt dat echter uit in drie negatieve bewegingen: niet wandelen, niet stil staan, niet zitten. Wandelen (gaan) is in de Bijbel beeldtaal voor leven. Maar hier komt dit tot stilstand. Vers 1 schetst een neergaande beweging, een proces dat naar een dieptepunt leidt. Dat gaat heel geleidelijk. Er wordt wel gewandeld, maar dat is meer vrijblijvend meelopen. Een wandeling vraagt aandacht, concentratie, onderweg geniet je van het uitzicht, maar hier is sprake van 'een-er-zich-niet-echt-mee-inlaten'. Vervolgens komt het tot stilstand, alsof deze mens even ergens naar kijkt en zich laat afleiden. Tenslotte gaat hij zitten, alsof hij bij de pakken neerzit.

Thora

Het Nederlandse woord 'wet' wekt verwarring. Dit is echter geen correcte vertaling van het originele, Hebreeuwse woord *thora*. Dat betekent aanwijzing (*Weisung*, Martin Buber), onderwijs. Iemand sprak eens gevat van 'Gods gebruiksaanwijzing voor het leven'. De HERE gaf haar aan Israël om in vrijheid te leven in het land van de belofte. De *thora* is samengevat in Tien Woorden (de z.g. Decalooog in Exodus 20 en Deuteronomium 5), beschreven in de vijf boeken van Mozes. Jezus heeft de *thora* niet opgeheven maar vervuld (Mattheüs 5:17). Hem was de *thora* een lust (zie vs. 2), Hij leefde eruit en citeerde haar (Mattheüs 4:10, 5:17 e.v., vgl. Hebr. 10:9, citaat Psalm 40:8-9).

De mens wordt opgeroepen deze woorden dag en nacht te overdenken (vgl. Deuteronomium 6:7). Dat heeft een buitengewoon positief effect (Psalm 19:12). In navolging van de Here Jezus doen christenen hetzelfde. Hoewel er zijn die beweren dat Hij de wet heeft afgeschaft. Het evangelie zou haar hebben vervangen. Maar dat horen wij Jezus dus niet zeggen.

In een brief aan Justus Jonas schrijft Maarten Luther (op 29 juni 1530): 'Ik ben opnieuw leerling van de decaloog geworden.[...] Meer en meer kom ik tot de overtuiging: de wet geeft de letter van het evangelie en het evangelie geeft de geest van de wet. Christus heeft alles wat in Mozes is, maar Mozes heeft niet alles wat in Christus is. Ik heb de wet een nieuwe naam gegeven. Ten opzichte van de verkeerdheid van de mens is het een gebod, ten opzichte van Gods genade is het een lofprijzing'.

Vreugde

Voor Israël is het houden van de *thora* een reden voor vreugde (SV, NBV), welgevallen (NBG), lust (SV) en behagen (NB). Zij wordt ook uitvoerig bezongen in de Psalmen 19 en 119. Israël heeft zelfs er een afzonderlijke feestdag voor: *sjimat thora* (Vreugde der wet, dit jaar 2-3 oktober. Dit gevoel komt ons in eerste instantie misschien vreemd voor. Wet is lastig, zij beperkt. Eens zong het duo Fluitsma en van Thijn van Nederlanders 'die schrijf je niet de wetten voor'. Psalm 1 laat echter vreugde ontspringen aan de omgang met dit Woord van God, met Zijn belofte en perspectief. Dit is een andere optiek dan die van een verzameling regeltjes en wetjes die het leven beperken. Vooral omdat de Thora om vrijheid gaat: zo luidt de aanhef (Exodus 20:2, Deuteronomium 5:6). Christenen beleven vrijheid dankzij de Here Jezus: Hij maakt echt vrij in de kracht van de Geest. 'U bent tot vrijheid geroepen' (Galaten 5:13). Christus bepaalt de vrije ruimte.

Boom

Iemand die zo leeft en gelooft, de rechtvaardige, wordt vergeleken met een boom. Hij verbeeldt een vruchtbaar leven. Mits geplant aan een stromende beek, aan levend water (vgl. Johannes 4:10,14; 7:37,38; Ezechiël 14:8). Water is beeldspraak voor de Geest. Wat Gods woord voor de gelovige wil zijn, dat is water voor een boom. Gevoed door Gods woord, is de rechtvaardige voorspoedig (zie Jozef, Genesis 39:23).

Het tegenovergestelde van een boom is kaf: droog vlies van graankorrels, vruchtloos, dat door het zeven (wannen) op de dorsvloer wegwaait in de wind. Het is een veelvoorkomend beeld voor vijanden van Israël (Psalm 35:5, Job 21:3) of Israël zelf (Jes. 17:13, 29:5, Ps. 68:32).

De frisse boom en het dorre kaf staan als beelden tegenover elkaar. Ook Johannes de Doper maakt deze vergelijking (Mattheüs 3:10-12).

Vrucht

De essentie is: vruchtbaar zijn en vrucht dragen. De boom draagt vrucht. De Here Jezus neemt deze beeldspraak over. Hij zei eens: 'Aan de vrucht herken je de boom' (Mattheüs 12:33 en de bergrede 7:16-18). Welke vrucht? 'In overeenstemming met de bekering' (Mattheüs 3:8). Je kunt hierbij denken aan de negenvoudige vrucht van de Geest (Galaten 5:22).

Sommigen interpreteren vrucht als effectief leven, succes. In onze moderne samenleving dominant, waar veel – zo niet alles – draait om prestatie en rendement. Uitgedrukt in cijfers. Er wordt zelfs in kerkelijke kringen hier en daar gesproken over succesvolle gemeenten. Maar wie bepaalt dat? Het verhaal gaat over een dominee in een klein Engels dorpje. Zijn hele leven diende hij alleen maar deze ene gemeente. Hij stond als saai te boek en het is dat men nog geen auto had, anders reden de mensen naar een kerk verder. Slechts van één persoon is bekend dat hij onder zijn prediking werd geraakt en tot verandering is gekomen. Eentje... maar. En jongen van vijftien jaar. Charles Spurgeon heette die. Hij werd later dominee. En is velen tot zegen geworden...

Intussen tekent Psalm 1 ons een hoopvol en sprankelend beeld: een stevig gewortelde boom die zijn voeding trekt uit levend water, die iedereen laat delen in zijn overvloed. Welgelukzalig ben je als je je laat leiden door Gods Woord, Zijn gebruiksaanwijzing voor het leven. Door Jezus Christus, Zijn vleesgeworden Woord (Johannes 1:14). De Geest inspireert om met Hem te wandelen. Dan bloeit het leven op. Zo ben je een gezegend mens die veel vrucht draagt (Johannes 15:16). Gefeliciteerd!

Gespreksvragen

1. Vers 1 beschrijft een proces. Herken je dit? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?
2. Wat roept het woord wet bij jou op? Deel dit met elkaar. Welke functie heeft de *thora* in jouw (geloofs)leven?
3. Wat is vreugde? Ga eens na wanneer en waar er in de Bijbel sprake is van vreugde, blijdschap.
4. Psalm 1 tekent twee posities, twee wegen. Er is een oude tekening van 'de brede en smalle weg'. Misschien ken je haar, anders is zij te vinden te vinden op internet. Wat kun je vanuit Psalm 1 over die plaat zeggen?
5. De vergelijking met een boom staat centraal. Zet je verbeelding aan het werk. Hoe stel jij mensen die een welgevallen hebben aan de wet van de HERE voor als bomen (zie ook Jeremia 17:7-8)?
6. Wat is het verschil tussen succes en zegen?